

Recenzja
w postępowaniu habilitacyjnym dr Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik
w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne

Zleceniodawca opinii

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina działając na podstawie art.221 ust. 5 z dnia 20 lipca 2018 roku.Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r poz. 85 z późn. zm.) pismem z dnia 16.03. 2021 r. informuje o powołaniu mojej osoby w skład komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Jolancie Pszczółkowskiej-Pawlik.

Podstawowe dane o Kandydatce

Dr Jolanta Pszczółkowska-Pawlik studia muzyczne rozpoczęła w 1981 roku we wrocławskiej Akademii Muzycznej w klasie fortepianu prof. Włodzimierza Obidowicza. Jednak zasadniczy, wieloletni okres edukacji pianistycznej to studia w Akademii Muzycznej im. F.Chopina w Warszawie pod kierunkiem wybitnej pianistki prof. Barbary Hesse-Bukowskiej, zwieńczone dyplomem w 1988 roku. Był to również ważny dla przyszłości pianistki okres zgłębiania tajników gry kameralnej. Wiedzę i umiejętności praktyczne w tej dziedzinie Pani Jolanta Pszczółkowska -Pawlik zdobywała w klasie kameralnej prof. Krystyny Makowskiej-Ławrynowicz.

Od 1990 roku Pani Jolanta Pszczółkowska-Pawlik jest zatrudniona na Wydziale Wokalnym UMCF w Warszawie na etacie dydaktycznym. Bardzo bogate doświadczenie w obszarze kameralistyki wokalnej zdobywała we współpracy z wybitnymi pedagogami wokalistyki,(poprzestając tylko na kilku przykładach): prof. prof. Haliną Słonicką, Jerzym Artyszem, Bożeną Betley, Jadwigą Rappe, Włodzimierzem Zalewskim.

Tytuł doktora w dziedzinie sztuki muzycznej uzyskała w styczniu 2019 roku na podstawie rozprawy doktorskiej „Synteza poezji i muzyki na przykładzie Ballad Stanisława Moniuszki”.

Jest założycielką (w 2006 roku) Agencji Koncertowej Pawlik Relations bardzo aktywnej na rynku koncertowym i płytowym, w której jest pomysłodawczynią projektów a także pełni rolę producentki i menedżerki.

Ocena Autoreferatu

Habilitantka w kategoriach kameralnych reprezentuje nurt, który już dość dawno zyskał rodzaj autonomii wobec kameralistyki instrumentalnej. Praca z wokalistami wymaga w dużym stopniu innego zakresu wiedzy, umiejętności merytorycznych, które zdobywa się i utrwala w bogatej i wieloletniej praktyce.

Siłą Kandydatki jest konsekwencja, z jaką podąża za swoimi wyborami artystycznymi. Od początku

drogi zawodowej jako kameralistka - korepetytorka, (czy jak się częściej mówi- akompaniatorka) na Wydziale Wokalno-Aktorskim macierzystej Uczelni, gromadzi doświadczenia, które są przyczyną jej wielu fascynacji owocujących nietuzinkowymi pomysłami artystycznymi.

Temperatura wypowiedzi poświęconych w autoreferacie współpracy z wokalistami w wymiarze dydaktycznym i artystycznym pozwala zrozumieć, gdzie leżą źródła entuzjazmu i energii, charakterystyczne dla sposobu realizacji tych licznych i oryginalnych projektów.

Lata 1993-2002 są epizodem, który z pewnością miał duży wpływ na wszechstronność rozwoju artystycznego Pani Jolanty Pszczółkowskiej jako kameralistki. We wspomnianym okresie Habilitantka towarzyszyła synowi Łukaszowi, utalentowanemu wiolonczeliście, w licznych zmaganiach konkursowych, czego efektem były nagrody nie tylko dla niego, ale również dla pianistki. Szkoda jedynie, że nie znalazłam ani w autoreferacie, ani w innych częściach dostępnych dokumentów, interesujących dla recenzenta informacji, jakie pozycje repertuarowe znajdowały się w programach konkursowych bardzo młodego wiolonczelisty.

Od 2006 roku dr Jolanta Pszczółkowska-Pawlik prowadzi założoną przez siebie Agencję Koncertową Pawlik Relations. Pełni w niej rolę producentki i menedżerki. Działalność Agencji początkowo koncentrowała się wokół organizacji koncertów i rejestracji fonograficznych męża Włodka Pawlika, wybitnego jazzmana. Dość szybko jednak pianistka ujawniła niecodzienny talent i pasję związaną z produkcją wydawniczą. Dorobek w tym obszarze, bardzo urozmaicony i bogaty, wcześniej stracił charakter rodzinny i stał się również platformą dla wielu rejestracji wydarzeń muzycznych z udziałem utalentowanych aktualnych i byłych jej studentów oraz samej pianistki. Ważne miejsce w tej aktywności mają płyty odzwierciedlające głębokie zainteresowanie twórczością wokalną Stanisława Moniuszki. Mocną stroną nagrań jest nie tylko ich artystyczny poziom, ale również atrakcyjna forma i staranność realizacji, przemyślany dobór repertuaru i wykonawców. Nie bez znaczenia jest również oprawa plastyczna (graficzna) i umiejętność reklamy. Śmiało można stwierdzić, że mamy do czynienia z prawdziwie autorskimi projektami. Odpowiedzialność Pani Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik dotyczy bowiem również czuwania nad stroną interpretacyjną wykonawców i oraz jej udziału jako pianistki. Ta prawidłowość występuje również w bogatej aktywności koncertowej w ramach działań Agencji Koncertowej Pawlik Relations.

Trudno ustalić hierarchię ważności równoległych przejawów aktywności habilitantki: jako pianistki towarzyszącej i wspierającej swoim zaangażowaniem i wiedzą rozwój i karierę zawodową wokalistów i jako producentki rejestrującej ich dokonania. Autoreferat nie daje jednoznacznej odpowiedzi, natomiast pozytywna energia i wiara w słuszność drogi jest odczuwalna w obu nurtach działalności.

Na pewno występuje tu oczywista zależność: obydwie odsłony działań Kandydatki stanowią wspólny fundament wielu pozytywnych skutków dla kultury polskiej a wśród nich tak ważnego, jak popularyzacja wokalnej liryki Stanisława Moniuszki.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Dziełem wskazanym przez Kandydatkę jest nagranie CD, pozycja trzecia w czteroczęściowym cyklu **Moniuszko-Pieśni**.

Zarejestrowane pieśni to zgodnie z kolejnością na płycie:

1. Wiosna ; słowa Stefan Witwicki
2. Do słowika; słowa Anonim
3. Wędrowną ptaszyną (dur); słowa Jan Czeczot
4. Wędrowną ptaszyną (moll); słowa Jan Czeczot
5. Kukułka; słowa Jan Czeczot
6. Jaskółeczka; słowa Wincenty Pol
7. Czy powróci; słowa Józef Ignacy Kraszewski

8. Kwiatek; słowa Antoni Kolankowski
9. Na głowie ma kraśny wianek- duet; słowa Adam Mickiewicz (z II części Dziadów)
10. Niech się panie stroją w pasy; słowa Julian Korsak
11. Dalibógże; słowa Józef Massalski
12. Gdyby kto mnie kochał szczerze; słowa Jan Chodźko
13. Naprzód ciebie wspomina- duettino; słowa Adam Mickiewicz
14. Pieśni Marii; słowa Władysław Syrokomla (ze Spowiedzi Pana Korsaka)
15. Cztery pory roku; słowa Miron (Aleksander Michaux)
16. Co to za kwiatek; słowa Jan Czczot
17. Polna różyczka; słowa Józef Grajnert wg Goethego)
18. Kotek; słowa Józef Korzeniowski (Z nowych wędrowek oryginała)
19. Słowiczek; słowa Jan Czczot
20. Dary; słowa Wincenty Pol
21. Przeióreczka; słowa Władysław Syrokomla (z kantaty Rok w pieśni)
22. Pierwsze wrażenie-duet; słowa Ludwik Perthees
23. Książę Magnus i Trolla; ballada szwedzka; słowa: anonim; przekład : Lucjan Siemieński
24. Dąbrowa; słowa Jan Czczot

Karolina Róża Kowalczyk -sopran

Katarzyna Szymkowiak- mezzosopran (duety)

Jolanta Pszczółkowska-Pawlik-fortepian

Nagrań dokonano w Studio koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie w okresie od listopada 2017 do stycznia 2019 roku. Reżyseria dźwięku, montaż i mastering – Ewa Guziołek-Tubelewicz.

Płyta jest numerem trzecim w cyklu Moniuszko-Pieśni (w tej chwili jest już wydana pozycja nr 4).

Do płyty jest dołączona edycyjnie atrakcyjna książeczka o sporej ilości informacji. Do posłuchania płyty zachęca interesujący, ale nie przeładowany wstęp autorstwa Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik czyli pomysłodawczyni całego cyklu Moniuszko-Pieśni oraz pianistki wszystkich czterech płyt w jednej osobie. Ewenementem jest, że wszystkie teksty pieśni w języku polskim mają również tłumaczenia na język rosyjski, angielski i japoński (!). Jedną z głównych idei, przyświecających pomysłodawczyni nagrania pieśni dobrze usadowionych w tradycji wykonawczej w Polsce, było „przywrócenie im świeżości, prostoty, odarcie z manier i złych naleciałości wykonawczych”. A przy okazji zaprezentowanie paru pieśni (i ballad) nieobecnych w obiegu estradowym. Na pewno autorska koncepcja kolejności utworów buduje dramaturgię całości, a zestawienie wokalistek o charakterystycznej barwie głosu tworzy urzekającą kolorystykę w trzech duetach tego cyklu. Tembr głosu wykonawczyni większości pieśni, sopranistki Karoliny Róży Kowalczyk, pozwala uwierzyć, że są to zgodnie z treścią tekstu, zwierzenia bardzo młodej osoby.

Pani Jolanta Pszczółkowska-Pawlik jest bez wątpienia wytrawną kameralistką, znającą wszystkie tajniki współpracy z wokalistami. Zachwyciło mnie mistrzowskie, naturalne operowanie czasem muzycznym. Nie było momentu, w którym zmusiłaby wokalistkę do pospiesznego łapania oddechu a mimo to w narracji fortepianu nie było żadnego sztucznego czekania lub efektu niekorzystnych przerw w napięciu. Ten niesłychany zmysł operowania czasem występuje u Pani Pszczółkowskiej nie tylko w momentach związanych z oddechem. Jest subtelny, jakby niezauważalny, ale powoduje że narracja muzyczna nie przybiera nigdy charakteru metronomicznego lub odwrotnie, nie dopuszcza do szkodliwej przesady, charakterystycznej dla minionej już chyba epoki. Bardzo staranna i wyrazista jest artykulacja pianistki. Swą grą sprawia wrażenie osoby, dla której każdy muzyczny element jest bardzo ważny, a jego hierarchię ustawia niemal spontanicznie pod wpływem aktualnej potrzeby. Mam wrażenie, że każde kolejne wykonanie nigdy nie będzie kopią poprzedniego, ponieważ w dużej mierze będzie polegać na czytelnej wzajemnej inspiracji.

W nagraniu ujmuje mnie stosunek pianistki do roli, jaką kompozytor z upodobaniem przypisuje partii fortepianu na koniec niemal każdej pieśni. W wykonaniu Habilitantki to czasem komentarz, czasem wspomnienie, pożegnanie lub nawet rodzaj kropki nad „i”. Tam też jeszcze lepiej słyhać

bardzo dobry warsztat pianistyczny, wyobraźnię kolorystyczną i umiejętność korzystania ze zniuansowanej dynamiki na krótkiej przestrzeni. Bez wątpienia udział Pani Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik w nagraniu jest dla jego jakości wartością dodaną.

Ocena osiągnięć artystycznych

Dorobek artystyczny Pani dr Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik jest bardzo urozmaicony i niezwykle bogaty. Z tego powodu korzystne wydaje się podzielenie go na umowne trzy okresy: lata 90-te, czas od 2000 do 2010 roku oraz najbardziej obfitujący w różnorodne wydarzenia muzyczne okres do czasu złożenia dokumentacji po roku 2010 do czasu złożenia dokumentacji.

W części dotyczącej autoreferatu zostały już wspomniane doświadczenia i sukcesy pianistki z lat 90-tych, jako towarzyszącej zmaganiom syna Łukasza w konkursach wiolonczelowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Wśród nich najbardziej prestiżowy to Ogólnopolski Konkurs im. Kazimierza Wiłkomirskiego w Poznaniu 2000 roku – zwieńczony Grand Prix dla wiolonczelisty i wyróżnieniem dla współtwórczyni tego sukcesu - pianistki. Przygotowaniom do konkursów towarzyszyły recitale w wielu miastach Polski, a wśród nich koncerty Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci na Zamku Królewskim.

Następny etap wiązał się z pracą pianistki w klasie śpiewu prof. Jadwigi Rappe i udziałem w projektach scenicznych realizowanych pod kierunkiem Pani Profesor. Dwa z tych projektów dotyczyły postaci i muzyki Stanisława Moniuszki („Moniuszko Warszawski” i „Z Wileńszczyzny na Mazowsze”); traktuję je jako prolog do wszystkich późniejszych działań Pani Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik, mających związek z fascynacją Stanisławem Moniuszką i liryką wokalną kompozytora. Aktywność Kandydatki w charakterze korepetytorki ma również swoją odsłonę konkursową. Wielokrotnie przyznawane nagrody są potwierdzeniem profesjonalizmu pianistki. Do wyjątkowo ważnych dokonań artystycznych należą nagrania z Karolem Kozłowskim dwóch słynnych cykli F.Schuberta w kolejności: *Die schöne Müllerin* a następnie *Winterreise*. Zostały docenione przez krytykę (...za recital pieśniarski na światowym poziomie...za odkrywczosć interpretacji... znakomitą współpracę śpiewaka i pianistki...) i publiczność np. w NOSPR w Katowicach w ramach cyklu „Recitale Mistrzowskie” czy w Bibliotece Polskiej w Paryżu. Płyta F.Schubert- *Die schöne Müllerin* w 2012 otrzymała Wyróżnienie w kategorii Muzyka Klasyczna magazynu Hi-Fi i Muzyka” oraz rok później nominację do nagrody „Fryderyk”. Nagranie *Winterreise* zdobyło Tytuł Płyty Roku 2015 ponownie w magazynie „Hi-Fi i Muzyka”. Recenzje były równie entuzjastyczne (...duet idealny...) Nie sposób przytoczyć i nawet policzyć wszystkie koncerty, które były konsekwencją nagrania tych słynnych cykli, a także wielu innych występów na przykład w formule projektów monograficznych z muzyką K. Szymanowskiego, W. Żeleńskiego, W.A. Mozarta, B.Brittena, nie zapominając o twórczości S.Moniuszki. Koniecznie trzeba jednak szerzej wspomnieć o realizacji autorskiego pomysłu Habilitantki: zorganizowania cyklicznej imprezy pod nazwą Festiwal Moniuszko na Trakcie Królewskim. Pierwsza edycja miała miejsce w roku 2019, Roku Jubileuszu 200 rocznicy urodzin Stanisława Moniuszki; w następnym roku udało się jeszcze zaprezentować dwa koncerty.

Nie mam wątpliwości, że atrakcyjna formuła, piękna Sala Lustrzana Pałacu Staszica, w której odbywają się koncerty popularyzujące lirykę wokalną i oraz (niemal kompletnie nieznaną) twórczość fortepianową i kameralną Moniuszki, mają równie mocne działanie, jak wysoki poziom wykonawczy zapraszanych do udziału artystów. W planach jest oczywiście powrót po pandemii do cieszącego się zasłużonym zainteresowaniem Festiwalu.

Do ważnych osiągnięć artystycznych zaliczam wydanie autorskiego cyklu (czterech tomów) pod nazwą Moniuszko -Pieśni z udziałem młodych utalentowanych wokalistów i pianistki. Rejestracja dotyczy również pozycji dotąd nienagrywanych, a często w ogóle nieznanych. Moniuszko – Pieśni vol.3 to pozycja wskazana przez Habilitantkę jako zrealizowane oryginalne osiągnięcie artystyczne i została oceniona w poprzednim segmencie recenzji.

Z postacią Stanisława Moniuszki wiąże się kilka ciekawych i niecodziennych wydarzeń koncertowych z udziałem Habilitantki. Z okazji nadania imienia Stanisława Moniuszki Centralnemu Dworcowi w Warszawie w styczniu 2019 roku odbył się koncert, którego współorganizatorką i jedną z wykonawczyń była dr Jolanta Pszczółkowska -Pawlik. Innym niecodziennym wydarzeniem był koncert pod nazwą Narodowe Granie- na dziedzińcu Pałacu Prezydenckiego, czyli wspólne śpiewanie pieśni Moniuszki pod kierunkiem Kandydatki (i prezentowane live na antenie PR).

Nie mam pewności, czy obszerna i ważna działalność producencka Habilitantki powinna zostać uwzględniona w ocenie, zwłaszcza w rozdziale dotyczącym osiągnięć artystycznych. W moim odczuciu nie zaowocowałyby jednak takimi spektakularnymi efektami (jak np. nagroda Grammy dla jednej z nich), gdyby nie wspaniałe wyczucie muzyczne, inteligencja, świetne pomysły wykonawcze, a nie tylko sprawna realizacja techniczno - logistyczna i dbałość o fundusze, co właśnie kojarzy się z funkcją producenta wielu osobom niezorientowanym. Poprzestaną więc tylko na stwierdzeniu, że dorobek Pani Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik jest w tej dziedzinie imponujący i podobnie jak działalność recenzowana wcześniej ma niebagatelne znaczenie dla szeroko pojętej kultury w Polsce.

Ocena osiągnięć naukowych i dydaktycznych

Charakter i kierunek zainteresowań profesjonalnej ścieżki dr Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik jest kluczowy dla wyboru tematyki prac, w których dzieli się swoją pasją, doświadczeniem i wiedzą. Już w pierwszym wystąpieniu w ramach I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Słowo a Świat Dźwięków w Pieśni (UMCF Katedra Wokalistyki 2014) podmiotem prezentacji był Stanisław Moniuszko i jego muzyka wokalna. W kolejnych latach większość działań Kandydatki na styku sztuki muzycznej i nauki, konsekwentnie ogniskuje się wokół tego kompozytora, którego twórczość wbrew powszechnej opinii jest niedostatecznie znana i eksplorowana.

W V Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej „Czas – Przestrzeń – Czasoprzestrzeń” (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2016) wykład „Wędrowka z Schubertem przez Zimy Przestrzeni i Zimy Czas” na przykładzie wybranych pieśni z cyklu F.Schuberta - Winterreise jest właśnie tym jedynym odstępstwem od zasady badania i prezentowania spuścizny kompozytorskiej Stanisława Moniuszki.

Kolejne rozprawy w tematyce moniuszkowskiej to „Ballady Stanisława Moniuszki – zjawisko romantycznej liryki wokalnej”(Międzynarodowa Konferencja „Polska liryka wokalna -Moniuszko, problematyka wykonawcza, interpretacyjna, nowe trendy, popularyzacja polskiej pieśni poza granicami kraju”, UMCF 2018) oraz S. Moniuszko's ballads for voice and piano and lyric songs” w ramach International Conference Vilnius pod nazwą „Stanisław Moniuszko- A Prominent Citizen of Vilnius.2019 rok.

Uznaniem dla działań Pani dr Jolanty Pszczółkowskiej w aspekcie profilu dydaktycznego, ale także artystycznego, jest wielokrotne już zapraszanie jej osoby do grona jurorów Międzynarodowych Konkursów Wokalnych im. Haliny Słonickiej w Suwałkach.

Z całym szacunkiem się odnoszę do osiągnięć Pani Jolanty Pszczółkowskiej-Pawliki w pracy ze studentami klas wokalnych. Tradycyjne myślenie, że dydaktyka to domena tylko nominalnych pedagogów jest błędem. Są całe zastępy studentów wokalistów i instrumentalistów, którzy cierpliwości, kompetencji i pasji dzielenia się wiedzą „kameralistów - akompaniatorów-korepetytorów” zawdzięczają bardzo wiele. O znakomitej, przynoszącej świetne efekty współpracy z młodymi wokalistami wypowiadają się w superlatywach autorzy opinii o Habilitantce, wybitni

pedagogzy wokalistyki: prof.prof. Bogdan Makal i Włodzimierz Zalewski.

Konkluzja

Dr Jolanta Pszczółkowska-Pawlik jest pianistką, której zainteresowania i aktywność z nimi związana są wyjątkowe. Od momentu odkrycia, że wspaniała i bogata liryka wokalna Stanisława Moniuszki jest znana i prezentowana na estradach oraz wykorzystywana w edukacji wokalne tylko w części, zaangażowała się w prace badawcze i popularyzujące tę twórczość. Pozostając wierna tej fascynacji od wielu lat, doprowadziła do wydania starannie i atrakcyjnie zrealizowanych czterech płyt z jego muzyką wokalną. Wiara Kandydatki w to, że zainteresowanie pieśniami Stanisława Moniuszki może i powinno mieć wymiar szerszy niż narodowy, doprowadziła do przetłumaczenia tekstów zarejestrowanych na płytach na język angielski, rosyjski i japoński. Trudno o lepszy i bardziej skuteczny pomysł na zainteresowanie twórczością mistrza pieśni romantycznej i wypełnienie luki w promocji polskich twórców. Różnorodność, rozmach i pomysłowość działań Habilitantki jest imponujący i obejmuje wiele obszarów sztuki muzycznej. Do nich należy również aktywność producencka o bardzo szerokim spektrum działania. Nie można pominąć faktu, że dr Jolanta Pszczółkowska-Pawlik ma na koncie kilka spektakularnych sukcesów jako pianistka współpracująca z wokalistami, do których bez wątpienia należy nominacja do Nagrody Fryderyk w 2013 roku za płytę F.Schubert *Die schöne Müllerin* (z Karolem Kozłowskim). Ważny wkład w rozwój wokalistyki to bardzo ceniona przez studentów i profesorów tej dyscypliny współpraca dr Jolanty Pszczółkowskiej- Pawlik w charakterze pianistki – korepetytorki.

Osiągnięcia artystyczne, naukowe, dydaktyczne i również te dotyczące działalności producenckiej, rejestrującej dokonania polskich artystów związanych ze sztuką muzyczną, mają istotne znaczenie dla upowszechniania i promowania polskiej muzyki w kraju i poza jego granicami.

Tym samym dorobek artystyczny i naukowy i pedagogiczny Pani dr Jolanty Pszczółkowskiej-Pawlik spełnia wymagania art.16. Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Dorobek habilitantki przyjmuję i popieram wniosek o przyznaniestopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka.

prof. Maria Szwajger-Kułakowska